

MAKROSTATISZTIKA

Készült a TÁMOP-4.1.2-08/2/A/KMR-2009-0041 pályázati projekt keretében
Tartalomfejlesztés az ELTE TáTK Közgazdaságtudományi Tanszékén
az ELTE Közgazdaságtudományi Tanszék
az MTA Közgazdaságtudományi Intézet
és a Balassi Kiadó
közreműködésével

Készítette: Oblath Gábor

Szakmai felelős: Oblath Gábor

2011. január

MAKROSTATISZTIKA

Syllabus

Makrogazdasági statisztikák kezelése és alkalmazása

A kurzus jellege:

A makroökonómiai elmélet, a gazdaságstatisztika és az alkalmazott makrogazdasági elemzés határterületén helyezhető el, mindegyikhez kötődik. Feltételezi a makroökonómiai alapok ismeretét, de kevés formális modellel operál, és mérsékelten támaszkodik az ökonometriára (az OLS-regresszió ismerete szükséges). Mindamellet, viszonylag jelentős, jobbára *angol nyelvű irodalom* egyéni, ill. kollektív feldolgozását igényli, amely *a kurzus alapanyagának* részét alkotja (Az alapanyag további részei: az egyes órákhoz készített ppt prezentációk, ill. egyes órákhoz tartozó tematikai összefoglalók.)

A kurzus motivációja

A makroökonómiai alapismeretek birtokában sokkal merül fel a kérdés: „mennyi?” Holott előbb a „mi mennyi” kérdését célszerű tisztázni – a kurzus első része ehhez kíván támpontokat adni. Abból indul ki, hogy a gyakorlati/számszerű makroökonómiai elemzés alapja a makrogazdasági statisztikai rendszer fogalmainak és tartalmának megismerése, továbbá felépítésének, logikájának megértése. Ezért a makroökonómiai stúdiumoktól eltérően – amelyek keretében egyes elméleti összefüggéseket gyakorlati-statisztikai példák illusztráltak –, a kurzus a makrostatisztika rendszeréből és fogalmaiból indul ki, és ezek alkalmazási lehetőségeit szemlélteti a későbbiekben gyakorlati gazdasági/gazdaságpolitikai problémákon.

A kurzus célja

A cél kettős. *Egyrészt* általános ismerteket igyekszik nyújtani a gyakorlati makrogazdasági elemzésekhez szükséges legfontosabb statisztikai adatforrásokról, azok tartalmáról és kezeléséről, továbbá keretbe foglalja azokat az alapvető makrogazdasági

ismereteket/összefüggéseket, amelyek nélkülözhetetlenek a statisztikai adatok értelmezéséhez, illetve gyakorlati elemzések elvégzéséhez. A kurzus *másik* célja, hogy – háromféle, kellően széles konkrét makrogazdasági/gazdaságpolitikai kérdéskör példáján – „működés közben” mutassa be az elemzéshez szükséges fogalmakat, összefüggéseket (alternatív értelmezéseket), statisztikai forrásokat, az összefüggések gyakorlati számszerűsítésének lehetőségeit, a számítások eredményeit és azok lehetséges interpretációit. A három gyakorlati kérdéskör: a nemzetgazdasági versenyképesség, a makrogazdasági egyensúlyhiányok fenntarthatósága és a gazdasági felzárkózás. A kurzus végén időszerű globális, regionális és hazai gazdasági problémák kerülnek áttekintésre, különös figyelemmel azok statisztikai-mérési összefüggéseire.

A kurzus felépítése:

1. hét: Bevezetés; statisztikai források

A kurzus során tanulmányozandó témakörök áttekintése, az értékelési szempontok és a hallgatók által vállalható órai prezentációs témák ismertetése.

Általános áttekintés a nemzetgazdasági statisztikákról és a fontosabb hazai és nemzetközi adtaforrásokról. A kurzus során leggyakrabban használt adatbázisok (Eurostat, AMECO, UN National Accounts Database, MNB: fizetésimérleg-statisztika, pénzügyi számlák) bemutatása.

2. hét: Alapösszefüggések és alapstatisztikák

Az alaptankönyvek fogalmai vs. a nemzetgazdasági statisztikák alapján számszerűsíthető fogalmak; SNA-ESA: a nemzeti számlarendszer felépítése; FOF (Flow of Funds: forrásáramlási mátrix), a FOF és a pénzügyi számlák hasonlósága és különbsége. Melyik típusú statisztika mire alkalmas; a fontosabb makrogazdasági indikátorok információtartalma.

Irodalom az 1. és 2. hétre:

Krugman–Obstfeld: Nemzetközi gazdaságtan, 12. fejezet: A nemzeti jövedelem elszámolása és a fizetési mérleg. (341–376.)

Mankiw, N. G. (2006)

UN: (2003) 3–6. fej.

UN: (2002) 3.97–3.139 (82.–92.) Vagy:

Lequiller, F.–D. Blades (2006) 14-40; 96–149, 233

Ajánlott: OECD (2009)

National Accounts at a Glance 2009

3. hét: Alapösszefüggések számszerűsítése és a reál-szintek (-változások) értelmezése; a bruttó hazai reáljövedelem jelentése, mérése.

Kísérlet a legfontosabb makrogazdasági azonosságoknak a GDP-statisztika, a fizetésimérleg-statisztika és a pénzügyi számlák alapján történő számszerűsítésére; az inkonzisztenciák mértékének, hátterének áttekintése. A „reál” jelentései és indikátorai. A cserearány-változással korrigált aggregált jövedelem: értelmezés és mérés.

Irodalom

Ryan Macdonald: *Real Gross Domestic Income, Relative Prices and Economic Performance Across the OECD.*

http://dsp-psd.pwgsc.gc.ca/collection_2010/statcan/11F0027M/11f0027m2010059-eng.pdf

RGDI:

<http://unstats.un.org/unsd/sna1993/toctop.asp>

Oblath–Antal–Komáromi (2007)

[SNA](#) (Ezen belül: 16.151–16.156)

VINTROVÁ (2005)

[Kohli (2004)]

4. hét: További reálmutatók (operacionális kategóriák); mérési problémák: informális gazdaság, torzítások az árindexekben

A reálmutatók áttekintésének folytatása: operacionális egyenlegek értelmezése, jelentősége, alternatív számszerűsítése. A makro-statisztikák korlátai közül három fontos

témát emelünk ki: 1. jó-e GDP (Stiglitz-bizottság alapján); 2. az informális/rejtett gazdaság mérete körüli bizonytalanság (alternatív becslési módszerek); 3. az árszint-változás mérése (a folyó áron mért változásokon belül a statisztikusok jól különítik-e el ár-és volumen-összetevőt). E mérési problémák egyes következményei. Az utóbbi három témakört a hallgatói prezentációi alapján dolgozzuk fel

Irodalom:

Operacionális kategóriák

Magyarország pénzügyi számlái, MNB, 31. oldal

M. Blejer–A. Cheasty (1991)

[Tanzi–Blejer–Tejeiro (1987)]

Rejtett gazdaság

SCHNEIDER-ENSTE (2000) +

Árindex-problémák:

Gordon (2000) + (Ajánlott: Journal of Economic Perspectives 1998/1
(6 cikk, különösen első: Boskin et al.

Goodhart (2001)

Jó-e a GDP?

Stiglitz-bizottság (2009)

5+6. hét: Külső (és belső) egyensúly, illetve egyensúlyhiány: koncepcionális és statisztikai-mérési problémák

A pénzügyi transzfer és az erőforrástranszfer jelentése, mérése; az FDI és a visszaforgatott jövedelem hatása; a nettó külső vagyon (pénzügyi számlák) vs. a nettó külföldi kötelezettség (fizetési mérleg statisztika) – miért különbözik a kettő? A bruttó és a nettó külföldi adósság szektorok közötti megoszlása; a Lawson-doktrína és a vonatkozó nemzetközi tapasztalatok.

Az $S-I = CA$ összefüggés nemzetközi összehasonlításban; a tőketranszfer jelentősége; folyó tranzakciók vs. átértékelődési hatások. Miért torzít a CA/GDP mutató nemzetközi összehasonlításban? (Ez a következő témához vezet át)

Irodalom

Oblath (2006)

Reisen (1998)

Tóth Máté (2005)

Lane–Milesi–Ferretti (2005):

Lane–Milesi–Ferretti (2007)

Hausmann, R-F. Sturzenegger (2005)

Buiter (2006)

Public Finances in EMU, 2010. European Economy, No. 4 (IV. rész)

7. hét: Szintek és struktúrák nemzetközi összehasonlítása; a vásárlóerő-paritás (VEP), mint területi árindex (a térbeli összehasonlítás statisztikai eszköze)

Mi a VEP (mi a PPS) mire használható, mire nem? A VEP-ek típusai, melyik mire használható? A GDP és a belföldi felhasználás szintje és szerkezete nemzetközi összehasonlításban.

Irodalom:

Deaton–Heston (2009)

OECD-EUROSTAT (2005)

EUROSTAT–OECD [Methodological manual on purchasing power parities]

Oblath (2005)

Inklaar–Timmer (2008)

8. hét: Az első rész összefoglalása, gyakorlati példák, esettanulmányok megvitatása, meghívott külső előadó (+ ZH1)

9. hét: Nemzetközi versenyképesség (1)

A versenyképesség különböző megközelítései és a számszerűsítés lehetőségei. Alternatív reálárfolyam-indexek, a Káldor-paradoxon és a minőségi versenyképesség jelentése, mérése. A versenyképességi hatás mérése CMS-elemzéssel. A fajlagos bérköltségek szintbeli összehasonlítása. Kísérletek az egyensúlyi reálárfolyam szintjének számszerűsítésére.

Irodalom

KRUGMAN (1996)

Aiginger, K: (2006).

Csajbók (2003)

Égert–Halpern–MacDonald (2004)

Skriner (2009)

[SARNO –TAYLOR (2002)]

10. hét: Nemzetközi versenyképesség (2)

Az intézményi/környezeti versenyképesség indikátorai és azok forrásai.

Esettanulmány: Magyarország nemzetközi versenyképessége régiós összehasonlításban az 1990-es és a 2000-es években

Irodalom

Aiginger (1997)

Oblath G. és tsai (2009)

WEF: The Global Competitiveness Report 2009–2010

MNB (2010):

11. hét: Fiskális és külgazdasági fenntarthatóság

A belső és külső egyensúlyhiányok fenntarthatósága, és a gazdaság „fundamentumainak” értelmezése. A fenntarthatóság közgazdasági jelentései és a statisztikai mutatók.

A seigniorage jelentései és mérési lehetőségei. Adósságdinamika; a fenntarthatósági elemzések információ-igénye, statisztikai forrásai. Esettanulmány a hazai fiskális folyamatok fenntarthatóságáról

Irodalom

Ley (2009)

Antal (2006)

Czeti–Hoffmann (2007)

Reinhart –Rogoff (2009) Escolano (2010)

Public Finances in EMU, 2010 European Economy, No. 4 (II., III. rész)

Debrun et. al. (2009)

12. hét: Felzárkózás

Reálgazdasági és nominális konvergencia (reálgazdasági, ár- és bérfelzárkózás a fejlettebb országokhoz) – elméletek és KKEU-i tapasztalatok. Milyen minták mutatkoznak KKEU-ban a konvergencia különböző metszeteit tekintve, és milyen tényezők magyarázhatják a különbségeket? Reálárfolyam, külső egyensúlyhiány és konvergencia: ázsiai, latin-amerikai és kelet-európai tapasztalatok.

Irodalom

Cimoli et al. (2010)

EU (2004)

Abiad et al. (2007)

Eichengreen (2008)

Oblath G. –Szörfi B. (2008)

13. hét: Összegzés és az euró hazai bevezetésének kérdései + záró ZH

Az euró hazai bevezetésének (GMU-csatlakozás) kérdései (+ a statisztikai indikátorok gazdasági teljesítmények minősítésére történő felhasználása – a kreatív könyvelés problémája). Az eurózónán belüli válságok (Görögország, Írország) tanulságai.

Irodalom

Obstfeld–Rogoff (2009)

Koen–Noord (2005)

IMF (2010)

Hayo (1998)

1. Melléklet

Irodalom

Abiad, A., Leigh, D. and Mody, A., (2007), “International Finance and Income Convergence: Europe is Different”, IMF Working Paper, No. 64, International Monetary Fund, Washington.

Aiginger, K.: Competitiveness: From a Dangerous Obsession to a Welfare Creating Ability with Positive Externalities. Journal of Industry, Competition and Trade, 2006/6.

Aiginger, K: The use of unit values to discriminate between price and quality competition. Cambridge Journal of Economics, 1997/5.

Barabás Gy.–Major K.: A monetáris program – 1. 2. fejezet; 3.2. és 3.4. alfejezet és 2. melléklet (AK) http://www.mnb.hu/Engine.aspx?page=mnbhu_muhely_tanulmanyok&ContentID=2899

Antal Judit: Külső adósságdinamika, MNB, 2006

http://www.mnb.hu/engine.aspx?page=mnbhu_mnbstanulmanyok&ContentID=7790

Blejer, M.–A. Cheasty: Measurement of fiscal deficits (Journal of Ec. Litterature 1991/4) 1655–1657

Buiter, W.: Dark Matter or Cold Fusion? 2006

Cimoli, Mario, Gabriel Porcile and Sebastia´n Rovira: Structural change and the BOP constraint: why did Latin America fail to converge? Cambridge Journal of Economics 2010, 34, 389–411

Czeti Tamás–Hoffmann Mihály: A magyar államadósság dinamikája: elemzés és szimulációk

http://www.mnb.hu/Engine.aspx?page=mnbhu_mnbstanulmanyok&ContentID=7789

Csajbók Attila: The Equilibrium Real Exchange Rate In Hungary: Results From Alternative Approaches. MNB, 2003.

Deaton, A.–Alan Heston: Understanding PPPs and PPP-based national accounts. 2009.

<http://pwt.econ.upenn.edu/papers/deaton%20heston%20complete%20nov10.pdf>

Debrun, Xavier, David Hauner and Manmohan S. Kumar : INDEPENDENT FISCAL AGENCIES.
Journal of Economic Surveys (2009) Vol. 23, No. 1, 44–81.

Égert. B.–Halpern–MacDonald: Equilibrium real Exchange Rates in Transition Economies.
CEPR, 2004.

Eichengreen, Barry: The Real Exchange Rate and Economic Growth. The World Bank, 2008

Escolano, Julio: A Practical Guide to Public Debt Dynamics, Fiscal Sustainability, and Cyclical Adjustment of Budgetary Aggregates. IMF, 2010

<http://www.imf.org/external/pubs/ft/tnm/2010/tnm1002.pdf>

EU: CATCHING-UP, GROWTH AND CONVERGENCE OF THE NEW MEMBER STATES
European Economy, 2004

EUROSTAT – OECD Methodological manual on purchasing power parities

Goodhart, C.: What weight should be given to asset prices. *The Economic Journal*. 2001 June. +
Journal of Economic Perspectives 1998/1 (6 cikk, különösen első: Boskin et al.

Hausmann, Ricardo and Federico Sturzenegger: The missing dark matter in the wealth of nations and its implications for global imbalances, *Economic Policy*, August 2007.

Hausmann, R-F. Sturzenegger (2005): *U.S. AND GLOBAL IMBALANCES: CAN DARK MATTER PREVENT A BIG BANG?*.

http://www.cid.harvard.edu/cidpublications/darkmatter_051130.pdf

Hayo, Bernd: Inflation culture, central bank independence and price stability *European Journal of Political Economy*, Vol. 14_1998.241–263

IMF: GREECE – Request for Stand-By Arrangement, 2010, May.

Inklaar, Robert and Marcel P. Timmer: GGDC Productivity Level Database: International Comparisons of Output, Inputs and Productivity at the Industry Level. Groningen Growth and Development Centre, 2008.

Koen, Vincent and Paul van den Noord: Fiscal Gimmickry in Europe ONE-OFF MEASURES AND CREATIVE ACCOUNTING. OECD, 2005

Kohli, Ulrich: Real GDP, real domestic income, and terms-of-trade changes. *Journal of International Economics* 62 (2004)

Krugman–Obstfeld: Nemzetközi gazdaságtan, 12. fejezet: A nemzeti jövedelem elszámolása és a fizetési mérleg. (341–376.)

KRUGMAN, P. R.: MAKING SENSE OF THE COMPETITIVENESS DEBATE. *OXFORD REVIEW OF ECONOMIC POLICY*, VOL. 12, NO. 3 (1996)

Lane P. R.–Gian Maria Milesi–Ferretti: A GLOBAL PERSPECTIVE ON EXTERNAL POSITIONS; 2005, NBER Working Paper 11589

Macdonald, R.: *Real Gross Domestic Income, Relative Prices and Economic Performance Across the OECD.*

http://dsp-psd.pwgsc.gc.ca/collection_2010/statcan/11F0027M/11f0027m2010059-eng.pdf

Lequiller, F.–D. Blades (2006): *Understanding National Accounts.* OECD

<http://www.oecd.org/dataoecd/37/12/38451313.pdf>

Ley, Eduardo: *Fiscal (and External) Sustainability.* MPRA Paper, 2009.

http://mpra.ub.uni-muenchen.de/13693/1/MPRA_paper_13693.pdf

Mankiw, N. G. (2006): *THE MACROECONOMIST AS SCIENTIST AND ENGINEER.*

<http://www.nber.org/papers/w12349>

MNB: *A nemzetgazdaság pénzügyi számlái*, 31.

MNB (2010): *Elemzés a konvergenciafolyamatokról, 2010* http://www.mnb.hu/Kiadvanyok/mnbhu_konvergenciajelentes/mnbhu_konyvjel_20100519

Oblath: Mire jó a vásárlóerő-paritás? A hazai felhasználás szintje és szerkezete nemzetközi összehasonlításban. *Világgazdaság* 2005. április 19.

Oblath G.: *A note on the interpretation and international comparison of external imbalances.* WIIW, 2006.

Oblath G.–Antal J.–Komáromi A.: *A hazai makrogazdasági statisztikák konzisztenciájáról.* *Stat. Szle*, 2007/7–8

Oblath G.–Szörfi B.: Makrogazdasági konvergencia az EU új tagországaiban. Társadalmi Riport, 2008.

Oblath G. és szerzőtársai: Magyarország külgazdasági versenyképessége kelet-középeurópai összehasonlításban. Kopint, 2009.

Obstfeld, M. and Kenneth Rogoff: Global Imbalances and the Financial Crisis: Products of Common Causes. 2009

OECD (2009): National Accounts at a Glance.

OECD-EUROSTAT: Purchasing Power Parities and Real Expenditures 2005 BENCHMARK YEAR. 2007

Public Finances in EMU, 2010 European Economy, No. 4

R. Gordon: The Boskin Commission Report and Its Aftermath. NBER, 2000

Reinhart, C. M.– Kenneth S. Rogoff: Growth in a Time of Debt. 2009.

Reisen, H: Sustainable and excessive Current Account Deficits, OECD, 1998

SARNO, L. and MARK P. TAYLOR: Purchasing Power Parity and the Real Exchange Rate. IMF Staff Papers, Vol. 49, No. 1 (2002)

SCHNEIDER, F. – DOMINIK H. ENSTE: Shadow Economies: Size, Causes, and Consequences *Journal of Economic Literature* Vol. XXXVIII (March 2000)

Skriner E.: Competitiveness and Specialisation of the Austrian Export Sector. A Constant-Market-Shares Analysis. Institute for Advanced Studies, Vienna, 2009

System of National Accounts:

<http://unstats.un.org/unsd/sna1993/tocLev8.asp?L1=16&L2=11>

(Ezen belül: 16.151–16.156)

Tanzi V.–Blejer–Tejeiro: Inflation and the measurement of Fiscal Deficits. IMF Staff Papers, 1987/Dec.

Tóth Máté Barnabás: JELENTŐS KÜLSŐ EGYENSÚLYTALANSÁGOK KÖVETKEZMÉNYEI – NEMZETKÖZI TAPASZTALATOK, MNB. MNB Tanulmányok, 2005/5

UBS Investment Research: Hungary-Debt sustainability analysis, 2009

UN: Handbook of National Accounting: Use of Macro Accounts in Policy Analysis 2002. [C. Flow-of-funds accounts and macroeconomic policy 3.97–3.139 (82.–92.)] <http://unstats.un.org/unsd/pubs/gesgrid.asp?ID=278>

UN: NATIONAL ACCOUNTS: A PRACTICAL INTRODUCTION UN (2003)

http://unstats.un.org/unsd/publication/SeriesF/seriesF_85.pdf

VINTROVÁ, Ruzena: What GDP Indicators Do Not Tell You: Alternative Indicators of Economic Growth and Real Convergence. *Czech Journal of Economics and Finance*, 55, 2005.

WEF: The Global Competitiveness Report 2009-2010

<http://gcr.weforum.org/gcr09/>

Hasznos MNB-kiadványok:

MNB: Kézikönyv a magyar gazdasági statisztikához

http://www.mnb.hu/Resource.aspx?ResourceID=mnbfile&resourcename=kezikonyv_magyar_gazdasd_hu

MAGYARORSZÁG FIZETÉSIMÉRLEG-STATISZTIKÁI

http://www.mnb.hu/engine.aspx?page=mnbhu_modszertanok

Magyarország pénzügyi számlái

http://www.mnb.hu/engine.aspx?page=mnbhu_modszertanok

Linkek fontos statisztikai adatbázisokhoz:

– EUROSTAT

<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/themes>

EU-ECFIN:

– AMECO

http://ec.europa.eu/economy_finance/ameco/user/serie/SelectSerie.cfm

– Price and Cost Competitiveness

http://ec.europa.eu/economy_finance/db_indicators/competitiveness/index_en.htm

– General Government Data

http://ec.europa.eu/economy_finance/db_indicators/gen_gov_data/index_en.htm

– Groningen databases

<http://www.ggdc.net/databases/index.htm>

EU-KLEMS

<http://www.euklems.net/>

– UN (National Accounts Statistics Database)

<http://unstats.un.org/unsd/snaama/selbasicFast.asp>

– IMF

<http://www.imf.org/external/data.htm>

– World Bank

http://databank.worldbank.org/ddp/home.do?Step=2&id=4&hActiveDimensionId=WDI_Ctry

– OECD

<http://stats.oecd.org/index.aspx>

PWT

http://pwt.econ.upenn.edu/php_site/pwt63/pwt63_form.php